

Prof. ThDr. Marian Šuráb, PhD., Nitra, 22. 12. 2020

Oponentský posudok habilitačnej práce

ThLic. Mariána Gavendu, PhD

Masmediálna spiritualita

Na konci roka zvyknú internetové prehliadače zverejniť, ktoré pojmy sa v uplynulom roku najčastejšie vyhľadávali. Jedným z pojmov, ktorý už niekoľko rokov vládne svetu, je pojem *médiá*. Má takú pozíciu ako pojmy politika, planéta alebo Boh. Menej často sa však môžeme stretnúť so spojením tohto pojmu so slovom spiritualita. *Masmediálna spiritualita* je názov habilitačnej práce Mariána Gavendu. Ak by sa robila anketa, ktoré sú mediálne najznámejšie tváre Katolíckej cirkvi, určite by dosiahol popredné umiestenie. Marián Gavenda spája v sebe mediálnu teóriu s mediálnou praxou. Je to ideálne spojenie na napísanie odbornej publikácie, akou je aj jeho habilitačná práca.

Svätý František Saleský vysvetľoval, že nemôžu mať všetci rovnakú spiritualitu. Iná je napríklad spiritualita kňaza a iná manželka, alebo rehoľnej sestry a manželky. Špeciálnej spiritualite jednotlivých činností venuje Cirkev aj v dnešnej dobe primeraný priestor. Je spracovaná spiritualita práce, spiritualita kultúry, politická spiritualita a iné spirituality dotýkajúce sa veľkých segmentov spoločnosti. Cirkvi veľmi záleží aj na masmediálnej spiritualite. Autor na začiatku objasňuje, že chce hovoriť o „spiritualite médií“, teda o pohľade na mediálnu komunikáciu ako teologicko-spirituálny fenomén. Dotýka sa recipientov – veriacich, tvorcov programov a misie Cirkvi. Tieto aspekty najvhodnejšie zahŕňa termín „mediálna spiritualita“ (s. 17). Teologická a spirituálna reflexia vychádza zo skutočnosti, že nábožnosť a jej prejavy sú základnými prvkami ľudskej existencie, možno najdôležitejšími, a patria k fenoménom kultúry a civilizácie. Pomáhali interpretácii sveta, Boha a človeka. Ak bolo v minulosti najvplyvnejšou realitou náboženstvo, dnes sa k tejto realite pridávajú médiá. Prítomnosť a použitie modernej mediálnej komunikácie významne zmenili spôsob života ľudí na planéte, a to aj z pohľadu ich náboženstva a náboženských prejavov. Či sú religiozita a médiá rovnocenní partneri, alebo jeden z nich je dominantnejší a vplyvnejší, je vecou interpretácie.

Autor napísal robustnú prácu, ktorá ponúka bohatstvo myšlienok, citácií, analýz a odporúčaní. Je pre čitateľa obohacujúce zoznámiť sa pomerne detailne so spirituálnou

teológiou. Práve táto časť teológie sa javí ako najbližšia a najpotrebnejšia pre dnešného človeka. Na trhu spiritualít je stále dôležité hovoriť o spiritualite, ktorá má prameň v Bohu, a nie v človekovi. Zorientovať sa v kresťanskej spiritualite je zásadné pre aplikáciu mediálnej spirituality. Cenné je v práci vysvetlenie existencie a poslanie Magistéria. Mediálna spiritualita má prameň v komunikácii Najsvätejšej Trojice, ale pokračovanie je prítomné v Cirkvi, ktorá komunikuje, kultivuje komunikáciu, analyzuje vplyv médií a sama ich využíva na svoje poslanie. Osobne ma potešila časť, ktorá je venovaná sv. Pavlovi. V osobnom živote kresťanská spiritualita diagnostikuje stav človeka. Podobné je to aj vo vzťahu k médiám. Autor diagnostikoval a ponúkol terapiu dnešných mediálnych chorôb. Diagnostika vplyvu médií je vďačná téma v akademickom prostredí. Chcem oceniť autorovu diagnózu, ktorá je formovaná nielen jeho skúsenosťami, ale aj odborníkmi, predovšetkým z Talianska a Nemecka. Ak ponúka terapiu prostredníctvom krásy, ovplyvnený pánom kardinálom Špidlíkom, teda krásy, ktorá vychádza z Najsvätejšej Trojice, je to jeden z najúčinnějších terapeutických prostriedkov.

Autor v závere práce píše, že „stanovený zámer predstaviť ‚spiritualitu médií‘ ako samostatnú vedeckú poddisciplínu vedeckej teologickej disciplíny spirituálna teológia sme nedosiahli úplne. To ani nebolo našou ambíciou, ani na to neposkytujú priestor limity tejto práce“. Po prečítaní práce som si spomenul na odporúčanie v súčasnosti najznámejšieho amerického spisovateľa Stephena Kinga, ktorí radí začínajúcim spisovateľom, že sa musia naučiť skracovať. Vzorec: Druhá verzia rukopisu = prvá verzia mínus 10 %. Autor môže vydať prácu v troch samostatných zväzkoch, ktoré nemusí skracovať, ale ak by ju chcel vydať v tejto podobe, tak by som vrelo odporúčal mínus 10 %. A možno aj viac. Ak autor konštatuje, že sa mu úplne nepodarilo dosiahnuť zámer plánovaný s touto prácou, tak sa veľmi poteším, ak sa mu podarí pokračovať prácou, ktorá prejde z teoretickej na aplikačnú rovinu. Snáď v tom spirituálno-mediálnom trojuholníku: veriaci – tvorcovia programu – Cirkev (mediálna etika, etika vysielateľov a autorov mediálnych správ, producentov, hercov, príprava príjemcov na kritické a selektívne vnímanie, mediálna výchova a tak ďalej).

Pri čítaní práce som začal rozmýšľať nad termínom Jána Pavla II., ktorý v encyklike *Sollicitudo rei socialis* používa termín „štruktúry hriechu“ (čl. 36). Vysvetľuje ich ako súhrn negatívnych činiteľov zoslabujúcich spoločné dobro. Tieto činitele nie sú imaginárne, ale sú spojené s osobnými činmi. Možno v rámci diskusie by ma zaujímalo, či sa dá tento termín aplikovať aj na mediálny svet.

Rovnako by ma zaujímalo, keďže autor pozná mnoho ľudí z mediálneho prostredia, ktorí pracujú v štátnych a súkromných médiách, či prijímajú pozitívne tému spiritualita (kresťanská) médií, alebo jedine spiritualitu New Age?

Habilitačná práca ThLic. Mariána Gavendu, PhD. spĺňa všetky sledované ciele, ktoré si stanovila, a aj § 1 ods. 3 vyhlášky č. 246/2019 Z.z. Navrhujem, aby po obhajobe práce a splnení ostatných kritérií mu bol udelený titul „docent“ v odbore katolícka teológia.

V Nitre dňa 30. 12. 2020

Prof. ThDr. Marian Šuráb, PhD.
oponent